

Høringssvar til Kvalitetsreformen

1. juli 2024

Om stiftelsen CRUX

CRUX er en landsomfattende ideell og diakonal stiftelse med rundt 600 ansatte og 150 frivillige. CRUX er en av de større ideelle leverandørene innen barnevernsinstitusjoner. I tillegg drifter stiftelsen spesialiserte fosterhjem og hjelpetiltak på kommunalt nivå. CRUX har institusjoner innen rus- og avhengighetsbehandling (TSB) og psykisk helsevern, samt oppfølgingsentre for mennesker utenfor arbeidslivet. Vi har også tilbud til mennesker med utviklingshemming og ett Senter for foreldre og barn.

Stiftelsen CRUX takker for muligheten til å svare på et godt og grundig høringsbrev. Vi støtter de fleste av endringsforslagene, med unntak av kompetansekrav på institusjoner.

Kapittel 6 om stabilitet i fosterhjem

Kapittelet inneholder flere forslag som til sammen skal gi økt stabilitet i fosterhjem. Fosterforeldre får sterkere rettigheter og mer forutsigbar oppfølging.

Stiftelsen CRUX har rundt 30 spesialiserte fosterhjem. Vi mener Kvalitetsreformen gir en god og grundig analyse av utfordringene på fosterhjemsområdet. For å løse fosterhjems krisen, er det viktig at fosterforeldre får bedre støtte og styrkede rettigheter. Mer forutsigbar oppfølging og likebehandling på tvers av kommunene er viktig for å rekruttere flere hjem og redusere risikoen for flyttinger. Vi ser frem til å sette oss inn i fosterhjems meldingen, og mener at Kvalitetsreformen og fosterhjems meldingen til sammen må føre til reelle endringer, slik at flere barn får mulighet til å vokse opp i stabile fosterhjem.

Kapittel 8 om barnevernsinstitusjoner - rettigheter og bruk av tvang

Institusjonens plikt til å beskytte barn på institusjon presiseres, det samme gjør barnets rett til beskyttelse. Videre foreslår departementet å tydeliggjøre hvilket handlingsrom omsorgsansvaret gir ansatte på institusjon til å sette grenser, herunder fysisk inngripen. Institusjonen skal på visse vilkår kunne ha innsyn i barnets kommunikasjon.

Vi støtter en tydeliggjøring av institusjoners plikt til å beskytte barn, og at dette presiseres i lovverk. Vi deler problemforståelsen som beskriver en ulik rettslig og faglig forståelse mellom institusjonene i dag. Det er også vår erfaring at det er ulik praksis hos statsforvalterne, noe Barnevernsinstitusjonsutvalget tidligere har problematisert. Vi mener også at fortolkningen av det rettslige grunnlaget må tydeliggjøres for alle parter, slik at det blir en omforent forståelse av hva som er riktig praksis.

Departementet skriver at «rammene for institusjonens omsorgsansvar bør ta utgangspunkt i barnelovens regler om foreldreansvar.» Vi støtter forslaget, og at «tvang» erstattes med de mer nyanserte begrepene «begrensninger», «inngrep» og «fysisk makt». Institusjonene har det daglige omsorgsansvaret for ungdommene, og institusjonen er hjemmet deres for en periode. Det er fornuftig å trekke tydeligere skillelinjer mellom alminnelig grensesetting og inngripen som åpenbart avviker fra normalitet i et hjem. Ungdom i institusjon er som annen ungdom under utvikling, og trenger alminnelig grensesetting fra voksne. Samtidig vil en del av disse ungdommene ha utfordringer med kommunikasjon og samhandling, og kan i perioder ha behov for å bli veiledet og beskyttet mer enn unge som ikke deler disse erfaringene.

Departementet foreslår at institusjonen på visse vilkår kan begrense barnets bruk av kommunikasjonsmidler, internett, besøk og bevegelsesfrihet. Vi mener dette kan være riktig i noen tilfeller, og støtter forslaget. Dette må også sees i sammenheng med at plikten til beskyttelse presiseres. Selv om forslaget vedtas, vil det fortsatt være store utfordringer med å beskytte barn mot innhold på internett og mobil. Vår erfaring er at ungdom som blir fratatt egen mobil for en periode, ofte låner andre telefoner og finner veier for kommunikasjon. Å inndra/begrense kommunikasjonsmidler vil oppleves inngripende for en ungdom, og vi vil

understreke viktigheten av å først og fremst jobbe godt med miljøterapi. Mer kontroll med kommunikasjonen vil føre til mer rapportering for institusjonene, og vi etterspør derfor en felles mal med mulighet for enkel, men velbegrunnet dokumentasjon.

Samtidig som vi uttrykker støtte til endringene i dette kapitlet, er det viktig at institusjonene vurderer helheten for barnet eller ungdommen, slik at summen av begrensninger ikke blir for stor. Vi vil samtidig understreke viktigheten av å styrke den generelle fagligheten på institusjonene. Det bør være mer felles opplæring, styrking av innholdet i det miljøterapeutiske arbeidet og mer tverrfaglighet. Institusjonsbarnevernet trenger likere praksis på feltet og større grad av felles metoder. Trygghet og sikkerhet er et eksempel på en opplæring som har stor nytte for institusjonene, og som har utviklet seg til å bli stadig bedre. Denne type opplæringer bør styrkes.

Kapittel 9 om begrepsbruk i barnevernsloven

Departementet har vurdert begrepene «alvorlige atferdsvansker», «plassering», «rømming» og «behandling», og foreslår endringer.

Vi støtter intensjonen i forslaget, og gir tilslutning til at ord som kan virke stigmatiserende bør endres. Vi støtter å endre «plassering» til «opphold» fordi «plassere» kan oppfattes som en objektivisering av ungdommen. Samtidig er noen av de nye forslagene lange, og de bør nok forkortes dersom det er et mål om at begrepene skal innarbeides i dagligtale.

10 om alternative tiltak utenfor hjemmet

Det foreslås regulering av et nytt, kommunalt forankret og frivillig botiltak, som skal ta utgangspunkt i kravene for barnevernsinstitusjoner.

CRUX forstår intensjonen i å la ungdom bo i kommunale tiltak. Samtidig er det godt dokumentert at kommunene har svært ulike forutsetninger og mange kommuner er i en presset økonomisk situasjon. Vår erfaring er at flere av ungdommene som har sterke smerteuttrykk når de kommer til våre institusjoner, har blitt tilbudt for svake og fragmenterte tiltak over tid. Dersom mer ansvar skal føres over til kommunene, må det sikres økonomiske

midler, og at de ansatte som skal følge dem opp fra kommunen har nok tid og kompetanse. Det er behov for sterkere faglighet i institusjonsbarnevernet, og det kan være et dilemma at fagligheten vil fordeles på enda flere nivåer; mellom stat, kommuner, og kommersielle og ideelle leverandører. Dersom det blir større fragmentering i tilbudet, bør det faglige samarbeidet på tvers av nivåer økes.

Kapittel 11 om kompetanse og veiledning i barnevernet

Vi kommenterer her kun endringene for institusjoner.

I dag må faglig personell i en institusjon som hovedregel ha relevant bachelorutdanning. Departementet foreslår at kompetansekravet endres slik at barnevernsinstitusjonene kan ansette faglig personell som kan dokumentere minst tre års arbeidserfaring fra barnevernsinstitusjon, andre barnevernstiltak med heldøgns bemanning eller fra sammenlignbare omsorgstiltak etter annet lov og regelverk.

De økte kompetansekravene har gjort det veldig mye vanskeligere for oss å rekruttere, og i en overgangsfase kan det være fornuftig med fleksibilitet. Samtidig støtter vi ikke forslaget, fordi vi mener det er nødvendig å bygge opp sterkere fagmiljøer i institusjonsbarnevernet. Det må være en ambisjon om å styrke fagligheten på institusjoner, fordi oppdraget er komplekst og barna bør møtes med høy kompetanse.

Vår erfaring gjennom mange års drift av barnevernsinstitusjoner tilsier at en kombinasjon av faglig og formell kompetanse, erfaring fra feltet, og personlig egnethet er avgjørende viktig for å utvikle et tjenestetilbud med god faglig forankring og praksis. Videreutdanninger, opplæring og kursing er sentralt for å oppnå dette.

Vi vil også løfte frem at sammensetning av fagkompetanse er viktig for utviklingen av feltet. Vi ønsker mer tverrfaglighet og flere yrkesgrupper på institusjonene, spesielt fra psykisk helse/helse- sektoren. For å sikre en viss likhet i tilbudet og beholde kjernen som er det miljøterapeutiske arbeidet, kan det vurderes å sette et krav om en viss prosentandel barnevernspedagoger i institusjoner.

Mvh.

Helmuth M. Liessem, generalsekretær i stiftelsen CRUX

Ingvill Elvestad Meltvedt, leder for kommunikasjon og samfunnskontakt i stiftelsen CRUX